

Karol Szymanowski | Harnasie (fragmenty)

Wyraz wielkiej fascynacji kompozytora muzyką Podhala

Utwór jest pokłosiem częstych wizyt [Szymanowskiego](#) w Zakopanem oraz panującej w środowisku inteligencji młodopolskiej chłopomanii. Pomysł na [balet](#) o tematyce góralskiej zrodził się w 1923 roku na weselu pisarza Jerzego Rytarda, przyjaciela kompozytora, z góralką Heleną Gąsienicą-Roj. Szymanowski był na nim drużbą i uczestniczył w wieloetapowych obrzędach, m.in. w zapraszaniu gości. Rozmachem i rozgłosem wesele to dorównywało słynnemu weselu poety Lucjana Rydla z Jadwigą Mikołajczykówną, opisanemu przez Stanisława Wyspiańskiego w dramacie *Wesele*.

Także w Harnasiach pojawia się motyw wesela góralskiego. Młoda góralka szykuje się do zamążpójścia, na krótko przed ślubem poznaje jednak górala, który wyznaje jej miłość (Obraz I). Okaże się on harnasiem, który z bandą zbójników porwie ją z wesela (Obraz II). Opowieść kończy się szczęściem zakochanych, przeżywających miłość na tle malowniczych górskich pejzaży, w otoczeniu zbójników (Obraz III).

Przeznaczone na tenor solo, chór mieszany i orkiestrę *Harnasie* powstały według scenariusza Rytarda, kompozytor wprowadził jednak do libretta liczne poprawki, konsultował też pomysły z Jarosławem Iwaszkiewiczem. Tematyka podhalańska obecna jest nie tylko w warstwie dramatycznej, ale i w muzyce. Szymanowski opracował kilka melodii góralskich, m.in. *W murowanej piwnicy*. Nie jest to pierwszy utwór Szymanowskiego wykorzystujący folklor Podhala, *Harnasie* są jednak kulminacją okresu „narodowo-folklorystycznego” w twórczości kompozytora, łączącego muzykę ludową z wyrafinowaną modernistyczną harmonią.

Góralstwo muzyki i tematyki *Harnasiów* łączy się z inspiracją baletami [Strawińskiego](#), przede wszystkim ich nowatorską rytmiką. Szymanowski zetknął się z Baletami Rosyjskimi Diagilewa już w 1912 roku, szybko poznał *Święto wiosny*, *Ognistego ptaka* i *Pietruszkę*.

Praca nad baletem trwała osiem lat, partytura *Harnasiów* została ukończona w 1931 roku. W trakcie pracy nad utworem Szymanowski miał mieszane uczucia, euforia przeplatała się ze znudzeniem i brakiem wiary w sensowność przedsięwzięcia. Ostatecznie uznał dzieło za istotne dla polskiej muzyki, a wykonania zagraniczne potwierdziły zainteresowanie publiczności międzynarodowej. Premiera *Harnasiów* odbyła się w Pradze w 1935 roku, rok później balet wystawiła Opera Paryska w choreografii Serge'a Lifara. Był to wielki tryumf kompozytora niecały rok przed śmiercią. Premiery polskiej w Poznaniu w 1938 roku już nie dożył.

Monika Pasiecznik

Fot.: Podhalanie, Awit Szubert, [Wikimedia Commons](#), PD